

Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Asia: Vuokratyödirektiivin kansallinen implementointi ja työlainsäädännön muutokset

Viitaten hallituksen esitykseen eduskunnalle työsopimuslain 2 luvun 6 § ja 9 § sekä lähetetyistä työntekijöistä annetun lain muuttamiseksi haluamme kohteliaimmin saattaa Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan tietoon seuraavaa:

Vuokratyöhön liittyvä lainsäädäntö vaikuttaa laajasti koko työmarkkinoiden ja elinkeinoelämän toimintaan ja Suomen kilpailukykyyn. Henkilöstövuokrausta ja siihen liittyvää lainsäädäntöä tulee tarkastella kolmesta näkökulmasta, joita ovat:

- käyttäjäyrityksen liiketoiminta, markkinatilanne ja kilpailukyky,
- vuokratyötä tekevän työntekijän oikeudet ja valinnanvapaus joustavaan työntekoon,
- vuokratyötä välittävien yritysten toimintaedellytykset.

Suomen kilpailukyvyyn säilyttäminen edellyttää työmarkkinoilta joustavuutta ja reagointikykyä kysyntähuippuihin ja markkinatilanteen nopeisiin muutoksiin. Työvoimavaltaisilla palvelualoilla palveluita ei voi tehdä varastoon, jolloin tuottavuuden ja kilpailukyvyyn kannata vuokratyövoiman suoma joustavuus on elinehto. Toisaalta työntekijän rekrytointi on yritykselle aina iso investointi. Vuokratyön käyttö helpottaa henkilöstöinvestointipäätöstä ja samalla tarjoaa työllistymismahdollisuuden työttömille työnhakijoille tilanteessa, jossa työllistyminen muuten olisi hankalaa.

Selvitysten mukaan työn joustavuudesta ja monipuolisuudesta johtuen vuokratyötä tekevät henkilöt ovat useilla mittareilla mitattuna tyytyväisempiä työhönsä kuin vertailuryhmien toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa olevat. Vuokratyö on aina vapaaehtoinen valinta ja tarjoaa yhden mahdollisuuden työllistyä.

Vuokrausyritysten näkökulmasta on tärkeää, että toimintaympäristö on kilpailuneutraali sekä kansallisesta että Euroopan Unionin näkökulmasta. Nyt esitetyt lisävaatimukset ja täsmennykset lähetettyjen työntekijöiden vähimmäispalkkoihin ja noudatettavaan työmarkkinasopimusiin yhdenvertaistavat ulkolaisen vuokratyöntekijän asemaa, parantavat vuokratyöalan imagoa sekä edesauttavat avointa eurooppalaista kilpailua. Lakimuutosesitykset lähetettyjen työntekijöiden osalta ovat kannatettavia myös suomalaisten työvoimavuokrausta harjoittavien yritysten näkökulmasta.

Olisi toivottavaa, että myös kansalliset vuokratyömarkkinoiden kilpailua vääristävät seikat korjattaisiin mahdollisimman pian. TE-toimistot (ent. työvoimatoimistot) käynnistivät työvoiman vuokraustoiminnan 90-luvun alkupuolella tilanteessa, jolloin alalla ei ollut riittävästi ja maantieteellisesti kattavasti yksityisiä työvoiman vuokrauspalvelua tarjolla.

Markkinoiden ja kysynnän kehityksen myötä yksityisestä työvoimavuokrauksesta on tullut vakiintunut, hyvin ja vastuullisesti järjestäytynyt osa suomalaista työmarkkinaa. Markkinaehtoista työvoimavuokrauspalvelua on maanlaajuisesti riittävästi tarjolla. Ilmenneen epäterveen kilpailun ja valtionhallinnon tuottavuustavoitteiden takia TE-toimistojen harjoittama työvoimavuokraus tulisi lopettaa ja vallitsevassa julkisen talouden säästöpainneissa TE-toimistojen tulisi keskittyä työhallinnon ydintehtävien tehokkaaseen hoitamiseen.

Lakiesityksessä suurin avoimeksi jäävä ongelma on useissa työehtosopimuksissa olevat vuokratyövoiman käyttämistä tosiasiallisesti rajoittavat ehdot. Suomessa noudatettavissa työehtosopimuksissa on vuokratyötä rajoittavia kirjauksia, jotka ovat EU:n vuokratyödirektiivin vastaisia.

Vuokratyödirektiivi velvoittaa EU:n jäsenvaltiot selvittämään vuokratyötä koskevat rajoitukset ja poistamaan perusteettomat esteet. Direktiivin artiklan 4 mukaan

vuokratyön rajoitukset voivat olla oikeutettuja yleisen edun turvaamiseksi vuokratyöntekijöiden suojelun, työterveyden tai työturvallisuuden, työmarkkinoiden toimivuuden taikka väärinkäytösten estämisen perusteella. Suurelta osin Suomen vuokratyömarkkinoita ohjaa vuonna 1997 solmittu TT-SAK Yhteissopimus, jota sovelletaan EK:n jäsenliittojen solmimien työehtosopimusten osana. Tässä sopimuksessa ja siihen viittaavissa liittokohtaisissa työehtosopimuksissa on useita vuokratyötä rajoittavia elementtejä, joilla ei ole vuokratyödirektiivin artiklassa 4 tarkoitettua perusteltua syytä.

Sekä lainsäädännöllisin keinon että liittokohtaisin työehtosopimusneuvottelujen avulla tulisi varmistaa, että direktiivin vastaiset rajoitteet poistetaan työehtosopimuksista. Tässä avainasemassa on lakiesityksen taustamuistiossakin perustettavaksi mainittu Työ- ja elinkeinoministeriön ja Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön poikkihallinnollinen selvitys- ja kehityshanke sekä työmarkkinakeskusjärjestöjen raamisopimuksessa mainittu vuokratyön käyttöä pohtiva kolmikantainen työryhmä.

Kokonaisuutena vuokratyödirektiivin voimaansaattaminen Suomessa on positiivinen asia, mutta toivomme lain viimeistelyvaiheessa huomioitavan seuraavat seikat:

1. Lakiesityksessä käyttäjäyritykselle asetettu velvollisuus tiedottaa asiakasyrityksen avoimista työpaikoista on säädelty liian väljästi. Lain pykälässä / perusteluissa ei ole selkeästi sanottu miten tiedotus pitää hoitaa, milloin se pitää tehdä ja koskeeko se kaikkia yrityksen avoimia työtehtäviä
2. Käyttäjäyrityksen työntekijöilleen myöntämien työsuhde-etuuksien osalta, yhdenvertainen kohtelu on perusteltua. Ongelmaksi voi muodostua tilanteet, joissa tämä oikeus rasittaisi asiakasyrityksen organisaatiota. Asiakasyrityksessä esim. ruokailu- / sosiaalitulat voi olla mitoitettu vain yrityksen omille työntekijöille. Tästä syystä lakiehdotuksen määrittäminen "..., jollei erilainen kohtelu ole perusteltua objektiivista syistä." on ongelmallinen. Se tulisi korvata muodolla "..., jos käyttäjäyritys voi tehdä tämän ilman kohtuutonta haittaa ja kustannuksia."
3. Lähetettyjen työntekijöiden osalta on hyvä, että laissa määrätään selkeästi myös lähetettyjä vuokratyöntekijöitä koskevat työehtosopimukset. Tällä hetkellä lähetettyjen vuokrattujen työntekijöiden osalta tilanne on ollut epäselvä ja se on johtanut epäterveisiin ilmiöihin (liian matalat palkat).

4. Lakiesitys ei kuitenkaan täysin poista lähetettyihin työntekijöihin liittyviä ongelmia. Lyhyillä työkeikoilla viranomaisilla on hyvin vaikea valvoa täyttävätkö lähetettävien työntekijöiden työ- ja palkkaehdot työehtosopimuksen määräyksiä.

Yhteenvedona todettakoon, että Suomeen pitää rakentaa toimivien työmarkkinoiden malli, jonka yhtenä keskeisenä toimintamallina on vastuullinen ja EU:n vuokratyödirektiivejä noudattava vuokratyömalli. Yhteisenä tavoitteena tulee olla suomalaisten yritysten kilpailukyvyn turvaaminen ja mahdollisuudet vastata muuttuviin asiakastarpeisiin, toisaalta mahdollistaa työnteon muotojen valinnanvapaus ja kolmanneksi varmistaa työmarkkinoiden toimivuus turvaamalla osaavan työvoiman saatavuus ja tehokas työn välitys.

Palvelualojen työnantajat PALTA ry

Riitta Varpe
Toimitusjohtaja